

☰ Matematika tanterv (A)

az Arany János Tehetségfejlesztő Program előkészítő évfolyama számára

Ez a tanterv az Országos Közoktatási Intézet tantervi adatbankjában az
OKI96PÁLMAT1-12
változat alatt szereplő minősített tanterv alapján az Arany János tehetségfejlesztő
Program előkészítő évfolyama számára készült a Program speciális
követelményeinek figyelembe vételével.
Módosítva **2007**-ben.

Nevelési alapelvek a matematika tantárgyban

Az Arany János Tehetségfejlesztő Program általánosan megfogalmazott cél és feladatrendszerére építve kiemeljük a legfontosabb tantárgyspecifikusnak tartott pedagógiai alapelveket, melynek megvalósítását mindig szem előtt kívánjuk tartani:

- helyes **önismeretre** nevelés
- az együttműködési képesség és az egészséges **versenyszellem** kialakítása
- a munka, az **erőfeszítés** megbecsülése
- a kezdeményezőkézség,
- a személyiség maximális tisztelete
- a játék személyiségformáló erejének erősítése
- a kommunikációs készség sokoldalú fejlesztése
- az **absztrakt gondolkodás** képességének **fejlesztése**
- **korszerű** társadalom- és természettudományos ismeretek megalapozása
- alkotó **gondolkodásra** és gondolkodva **cselekvésre** nevelés
- **színvonalas**, következetes oktatás
- a hagyományok **tisztelete**, ápolása (az 1100-ak galériájában a matematikus életpályák kidolgozása)

Módszerek az előkészítő évben:

Az előkészítő évben félévszintű AJTP osztálynak külön tanítjuk a matematikát, heti 5 órában. A diákok eltérő tudásszinttel érkeznek. A magas óraszám lehetővé teszi a jobbakkal a versenyre való felkészülést is, illetve a gyengébb felkészültségűek felzárkóztatását. A különbségek kiegyenlítését segítheti a kollégiumi elhelyezés, ahol egymást is segíthetik a tanulásban.

Az előkészítő év informatika-oktatásával állandó lesz a kapcsolatunk, de úgy gondoljuk, a tanulók informatikában szerzett tudását inkább a tanév utolsó harmadában hasznosíthatjuk. Mindenképpen konzultálunk a tudományos zsebszámológépek állandó használatának lehetőségéről.

A fogadó **kollégiummal** szoros (napi) kapcsolatot kívánunk kiépíteni, hogy a tanulók önálló munkáját, szakköri irányítását is segíthessük.

Az előkészítő év céljai szaktárgyunk szempontjából:

A programba bekapcsolódó tanulók **elvégezték az általános iskola 8 osztályát**, de nagyon különböző tudással. A tehetséggondozó program elvei alapján az előkészítő év végére alkalmasaknak kell lenniük a középiskolai tanulmányok **minőségi elsajátítására**. Tehát az általános iskolai matematika tananyag újratanítása helyett a képességfejlesztésen van a hangsúly, de alapos ismétlésre is szükség van. A tananyagot két nagy részre bontottuk. Az első részre (nevezzük ALAPOZÁS-nak) 80 órát szánunk, és ez valójában az 5-7. tanévek előírt tananyagára épül. A második részre (nevezzük RÁÉPÍTÉS-nak) 105 órát szánunk, ez a 8. évfolyam emelt szintű tananyagának feldolgozását jelenti.

Természetesen a felhasználható taneszköz-segédleteket az egyes iskolák a mi elképzelésünktől eltérően is megállapíthatják, ha jónak ítélik ezt a A + R felépítést. Lehetőségként adódnak a tanulók által eddig is használt tankönyvek, példatárak (nagy valószínűség szerint ezek a Hajdú - féle tankönyvcsalád könyvei).

Mi saját használatra az **alábbi segédleteket biztosítjuk a tanulóknak** (pl. segélykönyvtáron keresztül)

Matematika összefoglaló feladatgyűjtemény 10-14 éveseknek

Szerzők: Kosztolányi-Mike-Palánkainé-Szederkényiné-Vincze

Kiadó: MOZAIK Oktatási Stúdió (MS-2204T)

Matematika a nyelvi előkészítő évfolyam számára (Szerző: Borbás Lászlóné)

Sokfüggvényes zsebszámológép

Négyjegyű függvénytáblázatok

Ajánlott segédletek (kollégium, szaktanárok, érdeklődő tanulók)

BERGENGÓC példatár

Szerzők: A Fazekas Gimnázium hetedikesei

Kiadó: Typotex, Budapest, 1999.

ABACUS - Matematikai Lapok 10-14 éveseknek

A Bolyai János Matematikai Társulat és a Matematikában Tehetséges Gyermekéért Alapítvány folyóirata. Megrendelhető: MATEGYE Alapítvány 6001 Kecskemét, Pf.: 585.

Hajdu Sándor: Matematika 7. és 8. emelt szint (Műszaki Könyvkiadó)

Hajdú Sándor: Matematika 7-8. feladatgyűjtemény (Calibra Kiadó)

Matematikai versenytesztek A Zrínyi Ilona Matematikaverseny feladatai és megoldásai 1995., 1996., 1997., 1998., 1999., 2000. (Mozaik Oktatási Stúdió)

KöMaL és a KÖMAL - CD

Sain Márton: Matematikatörténeti ABC - könyvben és CD-n is, (Kiadja: Typotex)

Urbán János: A Kalmár László matematikaverseny feladatai és megoldásai ' 94- '98. (Mozaik Oktatási Stúdió)

Továbblépés

Az Arany János programban tanuló diákokat a fenti alapelvek bázisán kívánjuk képezni, **integrálva a tantárgyunk iskolai rendszerébe** őket.

A 10. osztálytól kezdve a párhuzamos osztályok tanulóival azonos matematikai követelményeknek kell megfelelniük. (Azonos óraszám, közös témazáró dolgozatok.) A 12., 13. évfolyamokon a hagyományos alaptantervi (középszintű érettségire előkészítő csoport), illetve emelt szintű érettségire előkészítő csoportokban folytatják tanulmányaikat.

Az előkészítő év TANTERVI konstrukciója

Az eredeti tanterv készítői: Pálmay Lóránt vezető-szaktanácsadó FPI, Somfai Zsuzsa gimnáziumi tanár, szaktanácsadó, Budapest, Eötvös J. Gimnázium. A tantervet az Arany János Tehetségfejlesztő Program számára átdolgozta Békefi Zsuzsa munkaközösség vezető, Veszprém, Lovassy Gimnázium.

Az előkészítő évben **heti 5 órára** készült a tanterv. A heti 4 matematika órához a gondolkodást fejlesztő logika modul heti 1 óráját összevontan kívánjuk megtölteni tartalommal.

A tanterv figyelembe veszi a kerettanterv valamennyi követelményét. Fő témái a kerettantervben megfogalmazott témák: Gondolkodási módszerek; Számtan-algebra; Függvények-sorozatok; Geometria; Valószínűség-statisztika. Ezen témák altémákra bontottak.

A tanterv spirális felépítésű. Az éves összóraszámot az előkészítő évfolyamon sem fogjuk szétszteni teljesen az öt témakörnek. Igyekeztünk kellő időt biztosítani az elméleti anyag átismétlésre is, de a pedagógus által fontosnak tartott, a tanulócsoporthoz, az egyén igényeihez igazodó foglalkozásra (gyakorlásra, az anyag elmélyítésére vagy bővítésére) is.

A tanterv a továbbiakban meghatározza az évfolyamra vonatkozólag a **tanítás célját, követelményeit, a tartalmat, az értékelést, és a feltételeket.** Az egyes témáknál (altémáknál) ezekre történnek visszautalások, illetve elsősorban a cél, a követelmény és a tartalom esetében részletes kifejtések.

Egyaránt fontosnak tartjuk a helyes számfogalom, műveletfogalom kialakítását (megerősítését), a számolási készség fejlesztését (és megfelelő számonkérését) és a logikus, rugalmas gondolkodásra nevelést.

A tantervben is nagy szerepet kap a **tapasztalatokra épülő matematika oktatás, az irányított felfedeztetés,** az induktív módszer. Ugyanakkor fontos a tapasztalatok által megszerzett ismereteknek az életkornak megfelelő pontossággal történő megfogalmazása, tudása, s a matematikán belül, illetve más tantárgyakban való alkalmazási készsége.

Fontosnak tartjuk a rugalmas, fegyelmezett gondolkodásra nevelést, az igényes problémamegoldást.

Cél

A tanterv legfontosabb célja a kerettantervben megfogalmazottaknak megfelelően a rugalmas, fegyelmezett gondolkodásra nevelés, a kreativitás fejlesztése. Fontos cél és pozitív motivációs eszköz annak megmutatása, hogy a matematika a kultúrtörténet része, hogy a matematikai ismeretek lehetővé teszik a világ jobb megismerését. A matematikai ismeretek alkalmazása, s a megfelelően fejlett gondolkodás biztosítja több tantárgy megfelelő szintű megértését, tanulását. A tantárgyban való elmélyülés vagy lemaradás igen komolyan motiválja a pályaválasztást.

Az előkészítő év legfontosabb célja a matematikai ismeretek biztosabb alapra helyezése, a pályaválasztás már látható irányainak kijelölése, az egyéni célok, feladatok megfogalmazásai.

A tantervben fontos cél a **tevékenységekkel megérlelt fogalmak kialakítása,** majd pontos tudása, az ismeretek összetett alkalmazása, az életkornak megfelelő matematikai nyelv egyre pontosabb használata.

A leírtak érdekében a gondolkodási módszereknek a matematika minden témakörében folyamatosan kell szerepelniük.

Követelmény

- Az emelt szintű általános iskolai tananyag biztos tudása.
- A 10-11. majd a 12-13. évfolyamra írt ezen tantervhez illesztett tantervi modulokban követelmény az ismeretek pontosítása, rendszerezése, összefoglalása és feladatmegoldással a megfelelő szintű érettségi eredményes letételére való felkészítés, és ezen felül a sikeres felsőfokú tanulmányok előkészítése.

Értékelés

- Év eleji tudásszintfelmérés, diagnosztikus mérések.
- A tanulók tanórai munkájának folyamatos értékelése, a házi feladatok ellenőrzése, rövidebb írásbeli és szóbeli számonkérés.
- A tanórai munkán túlmutató tevékenységek is értékelésre kerülnek : kiselőadások történeti összefüggésekről, modellkészítések, tantárgyi integráció kérdési, szakköri munka, versenyeredmények.
- A tanév folyamán négy alkalommal témazáró felmérés a szaktanárok által összeállított feladatalappal, egy-egy órai időtartamban.
- Országos vagy regionális mérésekben való részvétel.

Feltételek

- Egyetemi végzettségű matematika szakos tanár, megfelelően felszerelt tanterem (személyi számítógép is).
- A tanulóknak: tankönyvek (az iskolai matematika munkaközösség választja). Matematikai és geometriai feladatgyűjtemények. Füzetek, körző, vonalzók, függvényábrázoló táblázat, zsebszámológép, az érdeklődőknek KöMaL, ABACUS. (l. előbb részletesen)
- A tanárnak: a tanulóknál felsoroltak, továbbá tanári kézikönyvek, szakkönyvek, módszertani folyóiratok, táblai rajzeszköz, szemléltető testmodellek, POLYGON térmértani készlet, színes kréta, írásvetítő fóliákkal, matematikai témájú számítógépes oktatóprogramok, videokazetták, lehetőség feladatalapok sokszorosítására. (l. előbb részletesen)

Matematika előkészítő év

Óraszám

Iskolai: 185 óra

Tanítási ciklus

5 óra / 1 hét

A tananyag részei : alapozás (hetedik osztályig - A jellel) 80 óra

ráépítés (nyolcadikos emelt anyag - R jellel) 105 óra

Részletes felsorolás

ALAPOZÁS (A)

Cél

- Minél több önálló felfedezésen alapuló matematikai tevékenység, a kreatív gondolkodás fejlesztése.
- A matematika szeretetének erősítése, a tehetségfejlesztés lehetőségeinek felmérése.
- Az önálló munka és a belső ellenőrzés igényének fejlesztése.
- A matematikai szövegértés, a matematika nyelvének fokozatos elsajátítása.
- A matematikai kommunikáció különböző tartalmainak felismerése, felhasználása.
- A tapasztalat alapján megfogalmazott összefüggés és a bizonyítás közti különbség fokozatos megértése.
- A matematika természettudományokban való felhasználásának megmutatása, koncentráció a természettudományos tárgyakkal.
- A matematika szerepe a művelődéstörténetben.

Az egyes anyagrészekkel kapcsolatos célok:

- A racionális számokkal végzett műveletek készség szintű "kézi" elvégzése, ellenőrzés, becslés igényének fejlesztése, felmérése.

- A számolási algoritmusok tudatos használata. (lehetőleg kalkulátor nélkül, nem megterhelő módon)
- A mérlegelv biztos alkalmazása lineáris egyenletek megoldásánál.
- Algebrai kifejezések, azonosságok tudatos használata, felismerése.
- Geometriai alakzatok és transzformációk tulajdonságainak ismerete, az ismeretek rendszerezése, alkalmazása szerkesztési feladatok megoldásában.
- Halmazokkal kapcsolatos ismeretek rendszerezése, a kombinatorikus gondolkodás, a valószínűségi szemlélet fejlesztése.
- Változatos kombinatorikai feladatok szerepeltetése.

Követelmény

A tanuló

- készség szinten számoljon a racionális számkörben
- tudja alkalmazni a hatványozás azonosságait számításokban, oszthatósági problémák megoldásában,
- készség szinten tudjon megoldani elsőfokú egyenletet a mérlegelv alkalmazásával,
- tudja elvégezni algebrai egész kifejezések összevonását, szorzását, tudja alkalmazni a megtanult nevezetes azonosságokat,
- készség szinten tudjon ábrázolni lineáris függvényeket, ismerje a többi megtanult függvényt és tudja megfogalmazni szemléletes tulajdonságaikat, tudja ábrázolni konkrét transzformáltjaikat,
- ismerje a háromszögek tulajdonságait, nevezetes vonalait és pontjait,
- tudjon háromszöget szerkeszteni megfelelő adatokból,
- a diszkussziós készsége legyen továbbfejleszhető,
- ismerje és tudja alkalmazni a tanult egybevágósági transzformációkat szerkesztési feladatokban, alakzatok tulajdonságainak indoklásánál,
- tudja módszeresen összeszámolni elemek lehetséges elrendezéseinek számát

Tartalom

Az alapozó rész (tulajdonképpen a hetedik évvel bezáródóan) anyagát - a kerettanterv témaköreit követve - altémákra osztottuk. A leírt sorrend nem jelent tanítási sorrendet. Az egyes altémák tanítási/ismétlési sorrendjének összeállítását a szaktanárookra bizzuk.

Az Alapozó (A) tananyag felosztása:

I. Gondolkodási módszerek (A):	5 óra
1. Gondolkodási módszerek, a halmazelmélet elemei, a logika elemei	(5 óra)
II. Számтан, algebra (A):	35 óra
1. Számfogalom, műveletek	(10 óra)
2. Algebrai kifejezések, egyenletek, egyenlőtlenségek	(15 óra)
3. Számelmélet	(10 óra)
III. Összefüggések, függvények (A):	10 óra
IV. Geometria (A):	20 óra
1. Ponthalmazok, alakzatok	(10 óra)
2. Geometriai transzformációk	(10 óra)
V. Kombinatorika, valószínűség (A):	10 óra

A gondolkodási módszerek témakör halmazokkal, a matematikai logikával kapcsolatos ismereteit nem önálló feldolgozásban, hanem a többi anyagba beépítve célszerű tárgyalni.

Gondolkodási módszerek, a halmazelmélet elemei, a logika elemei (A)

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

- A matematikai nyelv elemeinek célszerű használata a fokozatosság elve alapján.
- Konkrét halmazokkal kapcsolatban a halmazműveletek elvégzése, a halmazszemlélet fejlesztése.

Tartalom

- Konkrét példák halmazokra. A részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet szemléletes fogalma a konkrét példákhoz kapcsolódóan (számelmélet, számhalmazok, ponthalmazok).
- A bizonyítás fogalmának körüljárása több előfordult példa alapján. Szemléletes indoklás, bizonyítás fokozatos megkülönböztetése. "és", "vagy", "ha... akkor" kifejezések jelentése.
- A skatulyaelv alkalmazásával megoldható feladatok.
- A gondolkodási módszerek témakör átszövi az egész tananyagot. Külön óraszámot azért biztosítottunk rá, mert szükséges lehet, hogy egy-egy részletének a hangsúlyozására legyen elég idő.
- Versenyszintű feladatok megoldása.

Számfogalom, műveletek (A)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- A racionális számokkal való biztos számolás, a műveletek tudatos alkalmazása.
- A matematika nyelvének (célszerű jelölések, gondolati sorrend megjelenítése írásban) fokozatos megközelítése, a nyelv logikai elemeinek (és, vagy, ha... akkor) helyes használata.
- Gyakorlati problémák matematikai modelljének helyes megtalálása (arányossági problémák kapcsán).

Követelmény

A tanuló

- készség szinten tudja a racionális számkörben a négy alpműveletet elvégezni, pozitív egész kitevőjű hatványokat kiszámolni, az azonosságokat alkalmazni számításokban,
- alkalmazza helyesen a műveleti sorrendet, a zárójeleket, a hatványozás azonosságait,
- ismerje az aránypár fogalmát, tudja kiszámítani a százaléktörtet, a százaléklábat vagy az alapot a másik kettő ismeretében,
- ismerje fel helyesen az egyenes illetve fordított arányossági kapcsolatokat, tudja ezeket alkalmazni,
- tudja megbecsülni számolásának várható eredményét, használja célszerűen a számolási algoritmusokat, lehetőleg zsebszámológép használata nélkül az egyszerűbb esetekben (kétjegyű egész számok négy alpművelet, kis nevezőjű törtek, egyszerűsítések, bővítések...)

Tartalom

- A számegyenesen való tájékozódás, számhalmazok.
- Változatos feladatok a racionális számok körében végzett alpműveletek összefoglalására.
- Műveleti sorrend, zárójelhasználat.
- Kerekítés, közelítő értékek.
- Az összeadás és szorzás műveleti azonosságainak megfogalmazása a konkrét számítások kapcsán, majd általánosan is.
- Pozitív egész kitevőjű hatványozás, a hatványozás azonosságainak konkrét számolásban való felismerése után azok általános megfogalmazása.
- 0 és negatív egész kitevőjű hatványozás értelmezése.
- Arány, aránypár, egyenes arányosság, fordított arányosság fogalma, a százalékszámítás fogalmi, alap, százalékláb, százalék; ezek használata feladatmegoldásokban.

Algebrai kifejezések, egyenletek, egyenlőtlenségek (A)

Óraszám

Iskolai: 15 óra

Cél

- Az algebrai jelölésmód lényegének körüljárása, a betűkifejezésekkel kapcsolatos fogalmak átismétlése.
- Szöveges problémák megoldása egyenlettel, elsőfokú egyenletek lebontogatással és mérlegelvével

Követelmény

A tanuló

- ismerje a helyettesítési érték fogalmát, tudja kiszámítani racionális algebrai kifejezés helyettesítési értékét,
- helyesen vonjon össze algebrai kifejezéseket, végezze el többtagúak szorzását,
- legyen képes mindkét irányban alkalmazni a megismert nevezetes azonosságokat,
- értse a mérlegelv alap gondolatát és legyen képes azt alkalmazni lineáris egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásánál.

Tartalom

- Az algebrai kifejezés fogalma, algebrai egész kifejezések összevonása, többtagúak szorzása.
- Az összeadás és szorzás műveleti azonosságainak algebrai megfogalmazása.
- Nevezetes azonosságok: kéttagú összeg és különbség négyzete, két négyzetszám különbségének szorzat alakja. Az azonosságok alkalmazása mindkét irányban.
- A mérlegelv alkalmazása lineáris egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásánál, a megoldás ellenőrzése.

Számelmélet (A)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- A matematika iránti érdeklődés felkeltése illetve kitágítása számelméleti ismeretekkel.
- A matematikatörténeti vonatkozások felkutatása.
- Érdekes, változatos feladatok megoldása.
- Híres megoldatlan problémák.
- Oszthatósági kapcsolatok megfogalmazása halmazok metszetének, uniójának segítségével.

Követelmény

A tanuló

- ismerje a prímszám, összetett szám, relatív prímelek fogalmát,
- készség szinten tudja elvégezni számok prímtényező felbontását,
- ismerje a legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös fogalmát, tudja ezeket kiszámítani két-három szám esetén,
- ismerje a tanult oszthatósági szabályokat és tudja ezeket alkalmazni feladatok megoldásában.

Tartalom

- Prímszám, összetett szám fogalma, relatív prímelek. Számok prímtényező felbontása.
- Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös fogalma, kiszámításának módja, felhasználásuk a törtekkel végzett műveleteknél.
- Oszthatósági szabályok (2-vel, 4-gyel, 8-cal, 5-tel, 25-tel, 100-zal, 3-mal, 9-cel).
- Oszthatósági feladatok (a tanult algebrai azonosságok alkalmazása is).

Összefüggések, függvények (A)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- Változó mennyiségek kapcsolatát leíró fogalmak átismétlése.
- A függvényszemlélet szintjének megállapítása.
- A derékszögű koordináta-rendszer biztos használata függvények grafikonjának készítésekor.

- A függvények felhasználási lehetőségeinek bemutatása (gazdasági, természettudományi témájú kapcsolatok, egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása).

Követelmény

A tanuló

- készség szinten tudjon pontokat ábrázolni és pont koordinátáit leolvasni a derékszögű koordináta-rendszerben,
- különféle kapcsolatok közül tudja kiválasztani a függvénykapcsolatot,
- ismerje és helyesen használja az értelmezési tartomány, értékészlet fogalmát, a függvények megadási módjait,
- tudja ábrázolni az első fokú, abszolútértékes, egyszerű másodfokú és lineáris törtfüggvényt,
- tudja megállapítani a függvények szemléletes tulajdonságait, ábrázolni konkrét transzformáltjaikat,
- legyen képes megismert függvények grafikonját felhasználni egyenlet és egyenlőtlenség megoldására.

Tartalom

- Derékszögű koordináta-rendszer.
- Változó mennyiségek kapcsolata, ezek ábrázolása.
- A függvény fogalma, megadási módjai, ábrázolásuk Venn-diagrammal, derékszögű koordináta-rendszerben.
- Az értelmezési tartomány, értékészlet fogalma, a függvények tulajdonságainak szemléletes leírása (növekedés, fogyás, zérushely, szélsőérték, paritás).
- Elsőfokú függvények, a bennük szereplő paraméterek jelentésének megfogalmazása konkrét függvények vizsgálata után
- Az abszolútérték-, a négyzet- és az a/x függvény ábrázolása, tulajdonságaik, egyszerűbb, konkrét transzformáltjaik ábrázolása, ezek tulajdonságainak vizsgálata.

Ponthalmazok, alakzatok (A)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- Nevezetes pontthalmazok átisméltése, a halmazszemlélet fejlesztése.
- A bizonyítási igény fejlesztése.
- A geometriai szemlélet fejlesztése a háromszögekkel kapcsolatos ismeretek alapján, szerkesztéseknél a diszkusszió és bizonyítás igényének fejlesztése.

Követelmény

A tanuló

- ismerje és szerkesztési és egyszerűbb bizonyítási feladatokban tudja alkalmazni a megismert nevezetes pontthalmazokat, a nevezetes szögpárokat,
- ismerje a háromszög oldalai, szögei, oldalai és szögei közötti összefüggéseket, a háromszög nevezetes vonalainak és köreinek fogalmát, tulajdonságait, tudja ezeket alkalmazni szerkesztési feladatokban,
- ismerje a háromszögek egybevágóságát biztosító alapeseteket, ezek alapján tudjon háromszögszerkesztési feladatokat elvégezni,
- legyen képes a szerkesztés menetét indokolni, egyszerű esetekben a feladatot diszkutálni.

Tartalom

- Nevezetes pontthalmazok a síkban: szakaszfelező merőleges, szögfelező, kör, pontthalmazok a koordinátasíkon. Nevezetes szögpárok.
- Nevezetes pontthalmazok a térben: szakaszfelező merőleges sík, a gömb. A térbeli koordináta-rendszer.
- Összefüggés a háromszög oldalai, oldalai és szögei között, (szemlélet, tapasztalat alapján megfogalmazva), a háromszög szögei között (szemléltetés és nevezetes szögpárokkal való bizonyítás).
- A háromszög oldalfelező merőlegesei, belső szögfelezői, magasságvonalai, beírt és köré írt köre.
- A háromszögek egybevágóságát biztosító alapesetek megfogalmazása, háromszögszerkesztések.

- A szerkesztési feladat lépései, a diszkusszió.

Geometriai transzformációk (A)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- A geometriai transzformáció fogalmának átisméltése.
- A tapasztalati megfogalmazás és az indoklás, bizonyítás megkülönböztetése.
- A megismert transzformációk tulajdonságainak felhasználása síkidomok tulajdonságainak bizonyítására.

Követelmény

A tanuló

- ismerje a középpontos tükrözés, a pont körüli elforgatás, az eltolás fogalmát, ezeknek a transzformációknak a tulajdonságait. Ismerjen példákat nem egybevágósági transzformációra.
- Legyen képes alakzatok képét megszerkeszteni a felsorolt transzformációkban, tudja a transzformációkkal kapcsolatos ismereteit alkalmazni szerkesztési feladatokban,
- ismerje a középpontos szimmetria, a forgásszimmetria fogalmát, ismerjen fel ilyen szimmetriákkal rendelkező síkidomokat,
- ismerje a paralelogramma definícióját, tulajdonságait,
- ismerje a háromszög, a paralelogramma, a trapéz középvonalának fogalmát, tudja indokolni a tulajdonságaikat,

Tartalom

- A tengelyes tükrözésről tanultak átisméltése.
- Példák nem egybevágósági transzformációkra; merőleges vetítés, pontból vetítés.
- Középpontos tükrözés, pont körüli elforgatás, tulajdonságaik, alkalmazásuk szerkesztési feladatokban.
- Középpontosan szimmetrikus alakzatok, forgásszimmetrikus alakzatok, szabályos sokszögek.
- Szimmetriák a térben.
- A paralelogramma és tulajdonságai, ekvivalens definíciók.
- A háromszög, a paralelogramma és a trapéz középvonala.
- Eltolás, az eltolás tulajdonságai.

Kombinatorika, valószínűség (A)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- A tanulók rendszerezőképességének fejlesztése elemek sorbarendezése kapcsán.
- Tapasztalatszerzés a véletlen jelenségekről és azok matematikai leírási lehetőségéről.
- Matematikatörténeti érdekességek megismerése.

Követelmény

A tanuló

- képletek ismerete nélkül tudja meghatározni különböző konkrét dolgok más és más szempontú lehetséges elrendezésének, kiválasztásának számát,
- keresse a rendszerezést és az összes lehetséges eset meghatározását,
- ismerje néhány magyar matematikus jelentőségét a kombinatorikus gráfelemélet megteremtésében.

Tartalom

- Különböző tárgyak összes lehetséges sorrendjének módszeres összeszámlálása.
- Változatos konkrét példák.
- Magyar matematikusok a XX. században

RÁÉPÍTÉS - (R)

Óraszám

Iskolai: 105 óra

Cél

- A kreatív gondolkodás fejlesztése az önálló, felfedezésen alapuló matematikai tevékenységgel.
- A matematikatanulás módszereinek fokozatos tudatosítása.
- A tapasztalati alapon megfogalmazott összefüggések és a bizonyított tételek határozott megkülönböztetése, a bizonyítási igény fejlesztése.
- A gyakorlati tartalmú problémák matematikai nyelvre (függvények, egyenletek) fordítása.
- Koncentráció a természettudományos tárgyakkal, gyakorlati alkalmazások.

Az egyes anyagrészekkel kapcsolatos célok:

- A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.
- A célszerű számolási készség további fejlesztése. Zseb kalkulátor használata.
- Lineáris egyenletek, szöveges feladatok megoldása.
- A függvényszemlélet további fejlesztése.
- A derékszögű háromszögekkel kapcsolatos ismeretek alkalmazása síkbeli és térbeli számításokban, bizonyítási feladatokban.
- A transzformációs szemlélet fejlesztése a középpontos hasonlóság tapasztalati vizsgálata során
- A térszemlélet fejlesztése a megismert testek és számítások segítségével.
- Az érdeklődő tanulók felkészítése versenyekre, tehetségfejlesztés
- Pályairányítás, a matematika tantárgy és a pályaelképzelés viszonya (közép vagy emelt szintű érettségire törekvés a 13. évfolyam után ?)

Követelmény

A tanuló

- értse a racionális szám fogalmát, ismerje tizedestört alakját,
- ismerje a zsebszámológép előnyét, hátrányát,
- ismerje a négyzetgyök fogalmát, azonosságait tudja számításokban alkalmazni,
- használja biztonsággal a számok normálalakját.
- ismerje és tudja alkalmazni Pitagorasz tételét, Thalész tételét,
- tudjon megoldani lineáris egyenletet, különböző szöveges feladatoknál is,
- tudja ábrázolni a négyzetgyök függvényt, transzformáltjait, megfogalmazni a tulajdonságait,

Tartalom

A ráépítés anyagát - elsősorban a nyolcadikos matematika tananyag témaköreit követve - altémákra osztottuk.

A leírt sorrend nem jelent tanítási sorrendet az egyes altémák tanítási sorrendjének megállapítását a szaktanárookra bizzuk. Ahol célszerűnek látszik, egy-egy altéma is tovább bontható.

A Ráépítés (R) tananyag felosztása:

I. Gondolkodási módszerek (R):

20 óra

1.Halmazelmélet elemei, logika elemei	(10 óra)
2.Kombinatorika, valószínűség, statisztika	(10 óra)
II. Számtan, algebra (R):	30 óra
1.Számfogalom, műveletek, algebrai kifejezések	(15 óra)
2.Egyenletek, egyenlőtlenségek	(15 óra)
III. Függvények (R):	15 óra
IV. Geometria (R):	30 óra
1.Alakzatok, geometriai transzformációk	(15 óra)
2.Geometriai mértékek	(15 óra)
V. Rendszerező összefoglalás, kiegészítések:	10 óra

Halmazelmélet elemei, logika elemei (R)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- Halmazokkal kapcsolatos ismeretek rendszerezése.
- A skatulyaelv további alkalmazása.
- Tétel és megfordításának megkülönböztetése.
- Gondolkodásfejlesztés érdekes, szokatlan feladatokkal.

Tartalom

- Halmazműveletek (metszet, unió), részhalmaz, üres halmaz fogalmának használata, ezek rendszerezése.
- A skatulyaelv módszerével megoldható feladatok.
- Logikai szita formula előkészítése.
- "Ha, ... akkor" pontos használata, tétel és megfordítása.
- "Akkor és csak akkor" használata.
- A gondolkodási módszerek témakör átszövi az egész tananyagot. Külön óraszámot azért biztosítottunk rá, mert egyes részeinek az önálló feldolgozása szükséges.
- Érdekes, összetett, versenyszintű feladatok.

Kombinatorika , valószínűség, statisztika (R)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- Tapasztalatszerzés kombinatorikai feladatoknál az összes eset rendszerezett felsorolásában, összeszámolásában.
- Kockadobással, pénzérmével végzett valószínűségi kísérletek. A tapasztalatok táblázatba foglalása, grafikonnal való ábrázolása, a relatív gyakoriság és a tapasztalatok értelmezése.
- Statisztikai adatok értelmezésével kapcsolatos tapasztalatszerzés, ezek összekapcsolása a mindennapi gyakorlattal.
- További példák a valószínűség szemléletes fogalmának építéséhez.

Követelmény

A tanuló

- szerezzon tapasztalatot a mindennapi életben előforduló statisztikai adatokról, törekedjen ezek értelmezésére,
- tudjon példát mondani biztos eseményekre, lehetetlen eseményekre.

Tartalom

- Változatos kombinatorikai feladatok megoldása során a módszer fontosságának hangsúlyozása az összes lehetőség megkeresésekor.
- Adatok gyűjtése napilapokból, természeti jelenségekkel kapcsolatban, statisztikai zsebkönyvekből.
- Ezek rendszerezése, szemléltetése, értelmezése.
- A biztos esemény, a lehetetlen esemény fogalmának kialakítása példák alapján.

Számfogalom, műveletek, algebrai kifejezések (R)

Óraszám

Iskolai: 15 óra

Cél

- A racionális szám fogalmának, az eddig megismert számhalmazok kapcsolatának ismerete,
- A számolási készség további fejlesztése zsebszámológép segítségével is.
- A hatványokkal és négyzetgyökökkel való számolás, a normálalak biztos használata.

Követelmény

A tanuló

- ismerje a racionális szám fogalmát, tudja indokolni lehetséges tizedestört alakját,
- ismerje a négyzetgyök fogalmát, tudja használni négyzetgyökökkel való számolásban,
- használja célszerűen a zsebszámológépet a szükséges számításokban,
- tudjon számok normálalakjával számolni,
- tudja az alpműveleteket elvégezni algebrai törtekkel.

Tartalom

- A racionális szám fogalma, tizedestört alakja, az eddig megismert számhalmazok kapcsolata.
- A négyzetgyök fogalma, alkalmazása számolási feladatokban.
- A zsebszámológép használata hatványok és négyzetgyök meghatározásánál.
- Az algebrai tört fogalma, összevonásuk, szorzásuk, osztásuk.
- Paraméteres képletek, kifejezések rendezése.

Egyenletek, egyenlőtlenségek (R)

Óraszám

Iskolai: 15 óra

Cél

- Elsőfokú, vagy arra vezető egyenletek megoldásának biztos ismerete.
- Szöveges feladatok lefordatása a matematika nyelvére,
- Az ellenőrzés szerepének hangsúlyozása és gyakorlása
- Változatos témájú feladatok szerepeltetése, " saját" feladatok a többi tantárgyból, a mindennapi életből.

Követelmény

A tanuló

- készség szinten tudjon elsőfokú egyenletet megoldani,
- tudja a szöveges feladatok adatait táblázatba foglalni, egyenletet felállítani, megoldani, eredményét ellenőrizni.

Tartalom

- Tört együtthatós elsőfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása.
- Elsőfokú egyenletre vezető szöveges feladatok (mozgási, munkavégzéssel kapcsolatos, számjegyekkel kapcsolatos keverési feladatok), az adatok táblázatba rendezése, a megoldás ellenőrzése.

Függvények (R)

Óraszám

Iskolai: 15 óra

Cél

- A már ismert, gyakorlati problémákat és leíró függvények után néhány, matematikai tartalma szempontjából érdekes függvény megismertetése, a függvényszemlélet fejlesztése.

Követelmény

A tanuló

- Az ismert függvényeket tudja ábrázolni és alkalmazni egyenletek, egyenlőtlenségek megoldásánál,

Tartalom

- Elsőfokú-, másodfokú-, abszolútérték-, törtfüggvényre vezető egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása.

Alakzatok, geometriai transzformációk (R)

Óraszám

Iskolai: 15 óra

Cél

- Ismerje a háromszög középvonalát, súlyvonalát, súlypontját.
- Pitagorasz tételének átismétlése kapcsán matematikatörténeti vonatkozások megmutatása,
- Alkalmazások, a transzformációs szemlélet fejlesztése.
- A térszemlélet fejlesztése modellek készítésével is.

Követelmény

A tanuló

- tudja megszerkeszteni a háromszög súlyvonalát, középvonalát, tulajdonságait alkalmazni szerkesztési feladatokban.
- tudja megfogalmazni, bizonyítani és feladatokban alkalmazni Pitagorasz tételét,
- ismerje és különböztesse meg Pitagorasz tételének megfordítását a Pitagorasz tételtől,

Tartalom

- Háromszög középvonala.
- Háromszög súlyvonala, súlypontja.
- Pitagorasz tétele és különböző bizonyításai, a tétel megfordítása bizonyítás nélkül.
- Alkalmazások síkbeli és térbeli számításokban.

Geometriai mértékek (R)

Óraszám

Iskolai: 15 óra

Cél

- A már ismert területképletek szemléletes indoklása.
- A térszemlélet fejlesztése modellek, mindennapi tapasztalatok és a tanulók által épített testek felhasználásával.
- A számolási készség fejlesztése, a zsebszámológép célszerű használata a felszín- és térfogatszámításokban.

Követelmény

A tanuló

- tudja indokolni a háromszög, a paralelogramma és a trapéz területképletét téglalappá való átdarabolással,
- tudja alkalmazni a megismert területképleteket
- tudja megtervezni és elkészíteni egyszerű testek hálóját (kocka, téglatest, gúla, oktaéder),
- ismerje a megtanult felszín- és térfogatképleteket, tudja azokat alkalmazni.
- ismerje a szabályos testeket.

Tartalom

- A téglalap területképletének ismételése.
- A háromszög, a paralelogramma, a trapéz területének képlete téglalappá való átdarabolás alkalmazásával.
- Az egyenes hasáb felszíne, térfogata, hálóját.
- Testek építése, hálóját, a térelemek kölcsönös helyzetének megvizsgálása a szereplő testeken.
- Szabályos testek építése.(POLYDRON készlet)
- A henger, a gúla, a kúp és a gömb felszínének, térfogatának képlete.
- Felszín- és térfogatszámítási feladatok, gyakorlati problémák szerepeltetésével is.

Rendszerező összefoglalás, kiegészítések (R)

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Cél

- Az éves tananyag ismereteinek és módszereinek áttekintő összefoglalása.

Követelmény

A tanuló

- legyen képes eddigi matematikai ismereteit feladatok megoldásában alkalmazni,
- tudja gondolatait szóban pontosan kifejezni,
- legyen képes a tanult matematikai jelöléseket helyesen alkalmazni gondolatának leírásakor.

Tartalom

- Lehetőleg komplex, több területről vett ismereteket igénylő feladatok alapján a tananyag hangsúlyosabb részeinek összefoglalása.
  - A fejlődés látható eredményei, a kudarcok okai: kiküszöbölésük lehetséges módozatai.
  - A matematikaoktatás rendszere az iskolánkban.
  - Pályatükrök a matematikával összefüggésben.
  - Közös munkánk értékelése, távlatok megfogalmazása.
-
-

Készült: Veszprémben 2000. júniusában

Készítette: Békefi Zsuzsa

Módosítva 2007-ben, a matematika munkaközösség által.